

Mastitis kost geld. Maar hoeveel? Beduidend meer dan melkveehouders denken, zo blijkt uit recent onderzoek van UGCN en de faculteit Diergeneeskunde. Vooral het productieverlies bij subklinische mastitis kost veel euro's.

Mastitis kost geld, dat weet iedereen. De ziekte komt op alle melkveebedrijven in meer of mindere mate voor en is een belangrijke oorzaak van een minder efficiënte melkproductie. Toch blijkt uit recent onderzoek van de faculteit Diergeneeskunde en het Uiergezondheidscentrum Nederland (UGCN) dat de meeste veehouders de kosten van mastitis onderschatten. Van de 64 veehouders die een serieuze schatting maakten van de mastitis-kosten op hun bedrijf, maakten slechts 5 veehouders een zeer goede inschatting van hun mastitis-kosten. Bij 26 veehouders lag de afwijking tussen de geschatte en de berekende kosten op 25 procent, terwijl 33 veehouders de kosten met meer dan 25 procent onderschatten. Er waren geen veehouders die een inschatting maakten die 25 procent hoger lag dan de werkelijke kosten. Ook bleek dat de werkelijke kosten voor mastitis van bedrijf tot bedrijf fors kunnen verschillen. De veehouder met de laagst berekende kosten voor mastitis kwam uit op € 17 per koe per jaar en de

Kirsten Huijps

Theo Lam

Henk Hogeveen

Hoogste kostenpost bij mastitis is melkproductieverlies

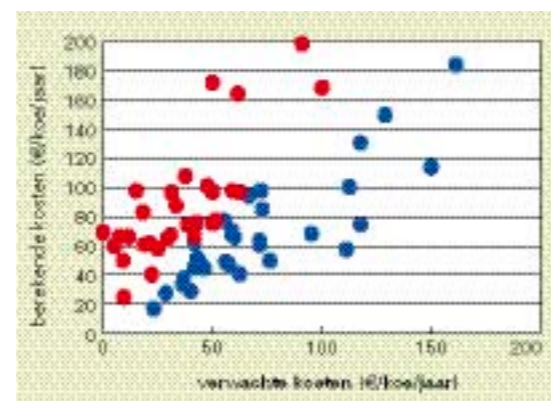
Kosten mastitis is onderschat

veehouder met de hoogste kosten zat op € 198 per koe per jaar. Dat komt neer op een totaal verschil van bijna 11.000 euro voor een bedrijf met 60 melkkoeien. Het is daarom goed om niet uit te gaan van gemiddelde kosten, maar de kosten uit te rekenen specifiek voor het eigen bedrijf. Daarom is een rekenmodule ontwikkeld (zie kader), waarmee veehouders, adviseurs en anderen de kosten van mastitis kunnen uitrekenen.

Totale kosten: € 140 per koe per jaar

Als basis voor deze rekenmodule is er eerst een standaardberekening gemaakt voor de kosten van mastitis onder Nederlandse omstandigheden, gebaseerd op literatuur en expertise. De totale kosten van mastitis (klinisch en subklinisch) worden gevormd door productieverliezen (van subklinische

Figuur 1 – Verwachte en berekende kosten per koe per jaar. De rode punten zijn de veehouders die de kosten met meer dan vijftig procent onderschatten

en klinische mastitis), maar ook door de kosten van afvoer, medicijnen, weggegooid melk, dierenarts, arbeid en kortingen op het melkgeld. De totale kosten in de standaardberekening zijn voor een klinisch geval geschat op gemiddeld € 210 per geval, variërend van € 164 tot € 235, afhankelijk van de maand van lactatie en de veroorzakende bacterie. De duurste gevallen komen op naam van Staphylococcus aureus in de eerste maanden van de lactatie. Per aanwezige koe op een bedrijf komen de kosten van klinische mastitis dan uit op gemiddeld € 63. De kosten van subklinische mastitis zijn gemiddeld € 77 per koe bij een tankmelkcelgetal van rond de 250.000 cellen/ml. De totale kosten van mastitis, zowel klinisch als subklinisch, komen dan gemiddeld op € 140 per koe per jaar (zie tabel 1). Meer dan de helft van deze kosten wordt veroorzaakt door pro-

ductieverliezen als gevolg van subklinische mastitis. Deze waarden komen redelijk goed overeen met de getallen die al bekend zijn uit eerdere studies uit zowel binnen- als buitenland. Daarin worden de kosten van subklinische mastitis vaak niet apart behandeld, terwijl toch blijkt dat dit de grootste kostenpost is.

Grote variatie tussen bedrijven

64 veehouders hebben gebruikgemaakt van de rekenmodule tijdens de Uitstekende Uiergezondheidsdagen van het UGCN. Tijdens deze dagen zijn de cijfers en bedragen die werden ingevuld, opgeslagen. Voordat veehouders de kengetallen ingaven voor hun bedrijfsspecifieke berekening, werd ze gevraagd een inschatting te maken van de totale kosten van mastitis op hun bedrijf op jaarbasis. In fi-

Reken de kosten van mastitis zelf uit

De kosten voor mastitis zijn op ieder bedrijf verschillend. Om deze reden is er een rekenmodule ontwikkeld, waarmee veehouders, adviseurs en andere geïnteresseerden de kosten van mastitis bedrijfsspecifiek kunnen uitrekenen. Deze reken-

module is beschikbaar via de website van het UGCN (www.ugcn.nl) en bestaat uit een aantal invulvelden. Veehouders kunnen hun eigen waarden invullen en daarbij de bedrijfsspecifieke kosten uitrekenen.

kostenfactor	klinische mastitis	subklinische mastitis	totaal
productieverliezen	22,80	76,60	99,40
dierenarts	0,30	0	0,30
medicijnen	6,00	0	6,00
weggegooid melk	9,00	0	9,00
afvoer	21,60	0	22,00
arbeid	3,30	0	3,30
totaal	63,00	76,60	140,00

Tabel 1 – Kosten klinische en subklinische mastitis per aanwezige koe (in euro's)

Tabel 2 – De bedrijfsspecifieke kosten van mastitis

factoren	bedrijfsspecifiek		
	gemiddelde	minimum	maximum
verwachte kosten (€/koe/jaar)	52	0	161,3
kosten van productieverliezen (€/kg)	0,07	0	0,12
visitekosten (€/visite)	24	0	100
medicijnkosten (€/behandeling)	33	5	110
waarde arbeid (€/uur)	19	0	200
afvoerkosten (€/afgevoerd geval)	383	0	750
resultaten			
productieverliezen subklinisch (€/koe/jaar)	36	0	105
productieverliezen klinisch (€/koe/jaar)	10	0	32
dierenarts (€/koe/jaar)	0,6	0	3,9
medicijnen (€/koe/jaar)	10,6	1	37,7
weggegooid melk (€/koe/jaar)	7,9	2,1	21,9
afvoer (€/koe/jaar)	17,9	0	86,4
kortingen (€/koe/jaar)	0,30	0	3,8
arbeid (€/koe/jaar)	3,8	0	19,0
totaal (€/koe/jaar)	78	17,3	198,2

guur 1 staan de verwachte kosten van mastitis uitgezet tegen de daarna berekende kosten van mastitis. Gemiddeld werden de kosten van mastitis door de veehouders geschat op € 52 per koe.

Duidelijk is dus dat er een grote variatie zit in de kosten van mastitis tussen bedrijven, niet alleen tussen de verwachte kosten, maar ook tussen de berekende kosten. Dit verschil wordt met name veroorzaakt door een verschil in het aantal gevallen van mastitis, het tankmelkcelgetal, de kosten van productieverliezen en de kosten van afvoer.

In tabel 2 staan de bedrijfsspecifieke kenmerken en de berekende kosten als een gemiddelde. De variatie in de verschillende factoren is duidelijk zichtbaar. Grote variatie zit vooral in de kosten van af-

voer, arbeid en productieverliezen. Blijkbaar zijn dit de kostenposten die veehouders behoorlijk onderschatten.

De berekende kosten, die bedrijfsspecifiek berekend zijn per gemiddelde koe, varieerden van € 8 tot € 98 met een gemiddelde van € 78 per koe. Dit bedrag is lager dan de kosten die uit de standaardberekening kwamen (€ 140). Dit wordt vooral veroorzaakt doordat veehouders de kosten van de productieverliezen over het algemeen veel lager inschatten dan in de standaardberekening als gemiddelde is opgenomen.

Kosten variëren

Omdat in Nederland alle melkveehouders een quotum hebben, wordt het melkverlies niet als een grote kostenpost gezien. De kosten van productieverliezen zitten in het houden van extra koeien om het quotum vol te melken. Deze kosten voor productieverliezen zijn vervolgens onderverdeeld in veel factoren, zoals de mestafvoer, voeraankoop, stalruimte en arbeid. Deze kosten zullen dus variëren tussen bedrijven. In de standaardberekening is uitgegaan van € 0,12 per kg melk, terwijl de veehouders aangaven dat de gemiddelde kosten hiervan ongeveer € 0,07 per kg melk zijn. Het blijft vervolgens de vraag of dat in de standaardberekening de kosten te hoog zijn ingeschat, of dat de veehouders de kosten te laag hebben ingeschat.

Ir. K. Huijps, aio departement Landbouwhuisdieren, faculteit Diergeneeskunde

Drs. T. J. G. M. Lam, directeur Uiergezondheidscentrum Nederland

Dr. Ir. H. Hogeveen, universitair hoofddocent, faculteit Diergeneeskunde

Conclusies

- Veel veehouders onderschatten de kosten van mastitis op hun bedrijf.
- De werkelijke kosten van mastitis verschillen flink van bedrijf tot bedrijf.
- De totale kosten van mastitis, zowel klinisch als subklinisch, komen uit op € 140 per koe per jaar.
- Productieverliezen als gevolg van subklinische mastitis zorgen voor meer dan de helft van de mastitiskosten.